

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Jelenkori antropológia

Egyetemi tanév 2025-2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Szociológia és Szociális Munka Kar
1.3. Intézet	Magyar Szociológia és Szociális Munka Intézet
1.4. Szakterület	Szociológia
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Antropológia
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve		Jelenkori antropológia				A tantárgy kódja		ALM1504			
2.2. Az előadásért felelős tanár neve			Dr. FOSZTÓ László társult oktató								
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve			Dr. FOSZTÓ László társult oktató								
2.4. Tanulmányi év		III	2.5. Félév		5	2.6. Értékelés módja		V	2.7. Tantárgy típusa		Kötelező

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összórászám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					22
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					12
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					25
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					5
Vizsgák					5
Más tevékenységek:					0
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összórászám					69
3.8. A félév összórászám					125
3.9. Kreditszám					5

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	-
4.2. Kompetenciabeli	-

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	vetítő
5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	Vetítő, internet kapcsolat

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák¹

Szakmai / kulcs-kompetenciák	C3. Társadalmi problémák vizsgálata. C4. Társadalmi jelenségek feltárása, elemzése (magyarázata), és megoldása közösségekben és szervezetekben. C5. Szakmai tanácsadás és társadalmi integráció.
Transzverzális kompetenciák	CT1. Szakszerű, hatékony, pontos és felelősségteljes munkavégzés, a szakmai etikai normák betartásával. CT2. Csoportközi viszonyulási technikák, empátikus kommunikációs készségek, és sajátos szerepvállalás alkalmazása a csoportmunkában. CT3. Információs források és kommunikációs erőforrások, valamint IT támogatott továbbképzési eszközök hatékony használata (internetes források, sajátos softverek, online előadások) románul és idegen nyelven.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	Ennek az előadásnak az a célja, hogy betekintést nyújtson a jelenkori antropológia kutatási módszertani-elméleti dilemmáiba és felvillantsa azokat a vizsgálati témákat, amelyek az utóbbi évtizedekben a nemzetközi és kelet-európai antropológia homlokterébe kerültek.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	A kortárs jelzőt két jelentéssel használom: • (1) az előadás elsősorban arra törekszik, hogy a korábban már megismert klasszikus antropológia fundamentumaira építve betekintést nyújtson az újabb megközelítésekbe, a korszerű vizsgálatok doméniumába. • (2) Ugyanakkor ennek az előadásnak az is célja, hogy felvillantsa milyen válaszokat adnak az antropológusok napjaink társadalmának problémáira. A két szempont összefonódása révén mutatja be a globalizálódó világ társadalmi problémáit a jelenkori diszciplináris keretek közt vizsgáló kutatási modelleket.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Bevezető. Az előadássorozat tematikájának, és a tárgyalt problémáknak az áttekintése.	előadás, interaktív elemekkel problematizálás	-
Az antropológia elmélete a hatvanas évektől, és ami utána következett. Sherry B. Ortner 1984-ben publikált egy összefoglaló tanulmányt áttekintve az akkor domináns antropológiai irányzatokat (Ortner 1984, magyarul)	előadás, interaktív elemekkel problematizálás	-

¹ Választhat kompetenciák vagy tanulási eredmények között, illetve választhatja mindkettőt is. Amennyiben csak az egyik lehetőséget választja, a másik lehetőséget el kell távolítani a táblázatból, és a kiválasztott lehetőség a 6. számot kapja.

1988). Ennek az írásnak a margójáról indítva az előadás 2010-es évek korszakáig követi a kutatási modellek fejlődését és kutatás mai irányát (Ortner 1984; 1988). <i>Olvasmány: Ortner 1988.</i>		
A világrendszer antropológiája. Eric R. Wolf munkájából kiindulva globális történeti kontextusban tárgyaljuk az antropológia kialakulásának és fejlődésének történetét. A világrendszer elmélet egy specifikusan antropológiai példáján (Wolf 1995) túl eljutunk a 1990-es évek módszertani és elméleti vitáihoz és egy kiritikai megközelítés bemutatásához. George Marcus (Marcus 1995) áttekintése alapján a többszinterű etnográfia (multi-sited ethnography), és a világrendszer antropológiájának (anthropology of the world system) problémáit tárgyaljuk. <i>Olvasmány: Marcus 1995.</i>	előadás, interaktív elemekkel problematizálás	-
Etnográfia és az 'önkényes lokalitások' (arbitrary locations). A többszinterű antropológia kihívásaira adott egyik kritikai válasz az önkényes etnográfiai lokalitás módszertanának visszaállítása. Ennek kérdéseit tárgyaljuk Matei Candea (Candea 2009) tanulmányából kiindulva. <i>Olvasmány: Candea 2009.</i> <i>Video a városi szubkultúrák és a kulturális piac kapcsolatáról: The Merchants of Cool (rendező Barak Goodman).</i>	előadás, interaktív elemekkel problematizálás modellálás példákon keresztül történő szemléltetés	-
Etnicitás és nacionalizmus a globalizáció korában. Az etnicitás fogalma egy, Fredrik Barth által szerkesztett, 1969-es kötet nyomán került az antropológiai kutatás központi témái közé. Ebben az előadásban az etnicitás és a nacionalizmus kortárs megközelítései közül szemléljük azokat, amelyek Közél és Kelet Európában nagyobb hatással voltak a kutatásokra (Barth 1996). <i>Olvasmány: Barth 1996.</i>	előadás, interaktív elemekkel problematizálás modellálás példákon keresztül történő szemléltetés	-
Kortárs kutatások az európai romák / cigányok körében (Nyugat Európa). A romák/cigányok kutatása egy aránylag új területe az antropológiának. Áttekintjük a kutatási hagyományt, amely a romák helyzetével, kultúrájával foglalkozik a	előadás, interaktív elemekkel problematizálás modellálás példákon keresztül történő szemléltetés	-

kapitalista és a 'létező szocializmus' körülményei közt, kitérve az európai és keleteurópai példákra. Olvasmány: Kovai 2018 (26–38 old.)		
Vallási megtérés és a globális karizmatikus kereszténység. A vallási mozgalmak globalizálódása (Robbins 2004) egymástól nagyon eltérő kulturális és társadalmi környezetekben történnek vallási megtérések. Megvizsgáljuk a karizmatikus kereszténység (hangsúlyosan a pünkösdzizmus) globális és regionális terjedését illetve a vallási megtérés kommunikatív dimenzióit és társadalmi hatásait (Fosztó 2007). Olvasmány: Fosztó 2007.	előadás, interaktív elemekkel problematizálás modellálás példákon keresztül történő szemléltetés	-
A kortárs Kelet Európa antropológiája. Kelet Európa antropológiájának vizsgálatát a huszadik század hetvenes éveitől kezdődő kutatási hagyomány a 'második világ' azaz a sovjet stílusú szocialista rendszerek vizsgálatával bemutatásával indítjuk, majd eljutunk a kortárs kutatások tárgyalásához, amelyek új témák és problémák jelennek meg (Fosztó 2009). Olvasmány: Fosztó 2009. (4–16 old.)	előadás, interaktív elemekkel problematizálás modellálás példákon keresztül történő szemléltetés	-
Sötét antropológia. Sherry B. Ortner (Ortner 2016) recens áttekintő tanulmánya alapján tárgyaljuk a „sötét antropológia” fogalmát. Ezek a munkák tematikusan a kiszolgáltatott szubjektum szenvedő, elméleti / módszertani megközelítésben a mindenütt jelenlévő hatalom és a gazdasági-társadalmi ávetettséget emelve ki. Alternatívái a kritika, ellenállás és aktivizmus jelenségeit vonják a vizsgálat körébe. Olvasmány: Ortner 2016. Video: Life and Debt, 2001 (rend.: Stephanie Black) / China Blue, 2005 (rend.: Micha X. Peled)	előadás, interaktív elemekkel problematizálás modellálás példákon keresztül történő szemléltetés	-
A jó etnográfia. A „jó etnográfia” a szenvedés, kiszolgáltatott, kizsákmányolt és alávetett szubjektum	előadás, interaktív elemekkel problematizálás modellálás	-

vizsgálat alternatívájaként jelenik meg (Robbins 2013). Így az etika, moralitás, társadalmi szolidaritás, karitatív munka és 'a jó élet' kulturálisan megalkotott és fenntartott képeit vizsgálja. Olvasmány: Robbins 2013.	példákon keresztül történő szemléltetés	
Technológia és társadalom. A technológia és a társadalmi szerkezet összefüggései kiemelten szerepelnek az antropológia magyarázó modelljei közt. A kommunikációs technológiák különösen fontos változásokat hoznak egy-egy társadalom életébe, de a kutatás lehetőségeit és kihívásait is befolyásolják. Olvasmány: Mester 2018. (Mester 2018).	előadás, interaktív elemekkel problematizálás modellálás példákon keresztül történő szemléltetés	-
Összefoglalás. A féléves tematika áttekintése, konklúziók.	előadás, interaktív elemekkel problematizálás modellálás példákon keresztül történő szemléltetés	-

Könyvészet:

- Barth, Frederik. 1996. "Régi És Új Problémák Az Etnicitás Elemzésében." *Regio*, no. 1: 3–25.
- Candea, Matei. 2009. "Arbitrary Locations: In Defence of the Bounded Field-Site." In *Multi-Sited Ethnography. Theory, Praxis and Locality in Contemporary Research*, edited by Mark-Anthony Falzon, 25–45. Farnham, Burlington: Ashgate.
- Fosztó, László. 2007. "A Megtérés Kommunikációja: Gondolatok a Vallási Változásról Pünkösddizmusra Tért Romák Kapcsán." *Erdélyi Társadalom*, no. 1.
- . 2009. *Ritual Revitalisation after Socialism: Community, Personhood, and Conversion among Roma in a Transylvanian Village*. Halle Studies in the Anthropology of Eurasia : HSAE. Berlin [u.a.]: LIT.
- Marcus, George E. 1995. "Ethnography in/of the World System: The Emergence of Multi-Sited Ethnography." *Annual Review of Anthropology* 24 (1): 95–117. <https://doi.org/10.1146/annurev.an.24.100195.000523>.
- Mester, Tibor. 2018. "Digitális Antropológia – Előzmények, Megközelítések, Módszerek." *Replika* 108–109 (3–4): 119–136. <https://doi.org/10.32564/108-109.8>.
- Ortner, Sherry B. 1984. "Theory in Anthropology since the Sixties." *Comparative Studies in Society and History*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.2307/178524>.
- . 1988. "Az Antropológia Elmélete a Hatvanas Évektől." In *Nemzeti Kultúrák Antropológiai Nézetben*, edited by Hofer Tamás and Péter Niedermüller, 19–96. Budapest: MTA Néprajzi Kutató Csoport.
- . 2016. "Dark Anthropology and Its Others: Theory since the Eighties." *HAU: Journal of Ethnographic Theory*. School of Social and Political Sciences. <https://doi.org/10.14318/hau6.1.004>.
- Robbins, Joel. 2004. "The Globalization of Pentecostal and Charismatic Christianity." *Annual Review of Anthropology* 33 (1): 117–43. <https://doi.org/10.1146/annurev.anthro.32.061002.093421>.
- . 2013. "Beyond the Suffering Subject: Toward an Anthropology of the Good." *Journal of the Royal Anthropological Institute* 19 (3): 447–62. <https://doi.org/10.1111/1467-9655.12044>.
- Wolf, Erik R. 1995. *Európa És a Történelem Nélküli Népek*. Budapest: Akadémiai Kiadó - Osiris Kiadó.

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bemutató szeminárium. Beszélgetés arról, hogy mit értünk kortárs antropológia alatt. Kritikai / kreatív olvasás - 3 kor és 3 tudományterület közös fonala.	bemutató közös értékelése irányított megfigyelés magyarázat szemléltetés csoportmunka komparatív elemzés	-
2-3. Kortárs kihívások?! Antropológiai kutatás - Mi a terep? Kik az alanyok? Ki a kutató? Mentális térképezés gyakorlat. Almási Miklós: Realizmus és a mai Amerika. In: Bevezetés a 21. Századba.		-
4-5. A Glokalizmus arcai. George E. Marcus: Ethnography in/of the world system: The emergence of Multi-Sited Ethnography. In: Annual Review of Anthropology, 1995, 24: 95-117 Gallo, Esther: The Unwelcome ethnographer, or What 'our' People		-

(May) Think of Multi-Sited Research. In: Simon Coleman and Pauline von Hellerman (ed.) Multi-Sited ethnography. Problems and Possibilities in the Translocation of Research Methods. Routledge, 2011		
6-7. Örökséges vagy törésvonalak Hogyan válasszuk szét a Klasszikus és kortárs antropológiát? Nem-sebészeti beavatkozási gyakorlat. Catherine Allerton: What does it mean to be alone? In: Questions of Anthropology, ed. By Rita Astuti, Jonathan Parry and Charles Stafford, LSE Monographs, BERG, Oxford-New York, 2007, pg. 1-28 Davide Torsello: Trust, Kinship and Civil Society in a Slovakian Village. IN: Sociologia – Slovak Review of Sociology 40(6): 514-29		-
8-9. Ha már örökség, akkor gazdaság. A gazdasági antropológia új Dimenziói. Susana Narotzky: Distribution and Exchange. In: New Directions in Economic Anthropology, Pluto Press, 1997, pg. 42-98 Silvia Grigolini: When Houses Provide More than Shelter: Analyzing the Uses of Remittances Within Their Sociocultural Context. In: Migration and Economy, Ed. Lilian Trager, Altamira Press, 2005, pg. 193-224		-
10-11. Vegyes módszerek, 'multi-scalar method' (többléptékű), 'multi-sited fieldwork' (több színterű), 'slow ethnography' (lassú etnográfia) - a kortárs diverzitás. Király G. Et al. Kevert módszertani megközelítések. Elméleti és Módszertani alapok. In: Kultúra és Közösség, IV. Évfolyam, 2014/II. 95-104 Liza Grandia: Slow Ethnography: a hut with a view. In: Critique of Anthropology, 2015, vol. 35(3): 301-317.		-
12-13. The dark side of		-

the....anthropology. Még több fordulat. Daniel Miller: Empty. IN; The Comfort of things		
14. Értékelés		-

Könyvészet:

Áttekintésre javasolt folyóiratok:

Annual Review of Anthropology (különösen a recens évfolyamok) <https://www.annualreviews.org/journal/anthro>

Journal of the Royal Anthropological Institute <https://rai.onlinelibrary.wiley.com/loi/14679655>

HAU: Journal of Ethnographic Theory <https://www.haujournal.org/index.php/hau>

Anthropological Theory <https://journals.sagepub.com/loi/ANT>

Visszatekintés

Interjúk, életút-beszélgetések a húszadik század meghatározó antropológusaival

<http://www.alanmacfarlane.com/ancestors/audiovisual.html> (Alan Macfarlane 'ancestors' kollekciója)

Körkép (dokumentumfilmek)

TDF <https://topdocumentaryfilms.com/category/society/>

Frontline <https://www.pbs.org/wgbh/frontline/topic/social-issues/>

Open Culture <http://www.openculture.com/free-documentaries-online>

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

•

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	A vizsgaidőszakban a záróvizsga részei: néhány rövidebb elméleti kérdés kifejtése, néhány alapfogalom meghatározása.	Írásbeli vizsga	80%
10.5 Szeminárium / Labor	Szemináriumi aktivitás	Szóbeli	20%
	Szakirodalom bemutatása	Írásbeli vizsga	

10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei

Ennek az előadásnak az a célja, hogy betekintést nyújtson a jelenkori antropológia kutatási módszertani-elméleti dilemmáiba és felvillantsa azokat a vizsgálati témákat, amelyek az utóbbi évtizedekben a nemzetközi és kelet-európai antropológia homlokterébe kerültek. A *kortárs* jelzőt két jelentéssel használom: (1) az előadás elsősorban arra törekszik, hogy a korábban már megismert klasszikus antropológia fundamentumaira építve betekintést nyújtson az újabb megközelítésekbe, a korszerű vizsgálatok doméniumába. (2) Ugyanakkor ennek az előadásnak az is célja, hogy felvillantsa milyen válaszokat adnak az antropológusok napjaink társadalmának problémáira. A két szempont összefonódása révén mutatja be a globalizálódó világ társadalmi problémáit a jelenkori diszciplináris keretek közt vizsgáló kutatási modelleket.

Az előadás bevezető / érdeklődés felkeltő jellegű, szándéka szerint arra ösztönzi a hallgatókat, hogy önállóan olvasva kutassák a szakirodalmat és folyamatosan tájékozódjanak a szakma kortárs eredményeiről, megfelelő elméleti és módszertani kereteket keresve saját kutatási problémáikhoz. Az félév végére a hallgatók elmélyítik a kritikai olvasás gyakorlatát, a szövegek és rövid video-filmek módszertani és elméleti keretbe való értelmezését, használva szakmai érvelés eszközeit kiemelt társadalmi jelenségek kapcsán.

Számonkérés formája: félévzáró vizsga.

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)²

	A fenntartható fejlődés általános ikonja							

Kitöltés időpontja:
2025. 09. 06.

Előadás felelőse:
Dr. FOSZTÓ László

Szeminárium felelőse:
Dr. FOSZTÓ László

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
2025. 09. 16.

Intézetigazgató:
Dr. LÁSZLÓ Éva

² Csak azokat az ikonokat tartsa meg, amelyek az [SDG-ikonoknak az egyetemi folyamatban](#) történő alkalmazására vonatkozó eljárás szerint illeszkednek az adott tantárgyhoz, és törölje a többit, beleértve a fenntartható fejlődés általános ikonját is – amennyiben nem alkalmazható. Ha egyik ikon sem illik a tantárgyra, törölje az összeset, és írja rá, hogy „Nem alkalmazható”.